

مجلس شورای اسلامی ایران

برنامه های فرهنگی ج تمتع

تهیه شده در:
مدیریت امور آموزشی و فرهنگی

۱۴۰۴

فهرست مطالب

مقدمه ۹

بخش اول:

برنامه ۱۱

فصل اول:

برنامه‌های فرهنگی تبلیغی ۱۳

مقدمه ۱۳

۱. مراسم و مناسبت‌ها ۱۴

الف) محفل انس و معرفت ۱۴

ب) مراسم مناسبتی، مذهبی و ملی ۱۷

۲. دعا و نیایش ۱۸

الف) دعای کامل ۱۹

ب) دعای ندبه ۲۳

ج) دعای عهد ۲۵

د) زیارت آل یاسین ۲۵

ه) دعای مکارم الاخلاق ۲۵

و) ادعیه منتخب از صحیفه سجادیه ۲۶

۳. روایت‌گری ۲۶

الف) ایران ۲۶

ب) عربستان ۲۷

۴. ایام تشریق ۲۹

- الف) برنامه‌های فرهنگی عرفات ۲۹
ب) برنامه‌های فرهنگی مشعرالحرام ۳۲
ج) برنامه‌های فرهنگی منا ۳۳
۵. مراسم پیمان و عهد ۳۳

فصل دوم:

برنامه‌های قرآنی ۳۵

- مقدمه ۳۵
۱. جزء خوانی قرآن ۳۶
۲. حلقه‌های قرآنی کاروان ۳۶
۳. جمع خوانی قرآن کریم ۳۷
۴. مسابقه فصل مهمانی (حفظ سوره‌های منتخب قرآن کریم) ۳۸
۵. مسابقه حفظ موضوعی قرآن (دعاهای قرآنی) ۳۹
۶. مسابقه مفاهیم قرآن کریم ۴۰
۷. شرح و تفسیر آیات قرآن کریم، ویژه نخبگان و فرهیختگان ۴۱
۸. برگزاری حلقه تلاوت قرآن کریم در مسجدالحرام ۴۲
۹. جلسات قرآنی ویژه بانوان ۴۳
۱۰. تجلیل از فعالان و حافظان قرآنی ۴۳

فصل سوم:

برنامه تجلیل از خانواده محترم شهدا، جانبازان و آزادگان . ۴۵

- مقدمه ۴۵
اقدامات قبل از سفر ۴۵
اقدامات حین سفر ۴۸
۱. توزیع هدایا به خانواده شهدا ۴۸
۲. تجلیل از خانواده‌های معظم شهدا و ایثارگران ۴۹
۳. تجلیل از اسوه‌های صبر و ایثار ۵۱
۴. همراه با شهدا ۵۲
۵. تجلیل از شهدای مقاومت و مدافعان حرم ۵۳
۶. تجلیل از شهدای حج و یادبود خادمان ضیوف الرحمن ۵۳

بخش دوم:

آیین نامه دستورالعمل اجرایی ۵۵

فصل اول:

شورای فرهنگی کاروان ۵۷

مسئولیت ها و وظایف شورای فرهنگی کاروان ۵۷

وظایف و مأموریت های شورای فرهنگی کاروان ۵۷

وظایف و اختیارات روحانی کاروان (رئیس شورا) ۵۸

وظایف و اختیارات دبیر شورا ۵۹

چگونگی تشکیل و اداره جلسات شورا ۶۰

دستورالعمل های اجرایی شورای فرهنگی کاروان ۶۰

فصل دوم:

شورای فرهنگی مجموعه ۶۳

اعضای شورای فرهنگی مجموعه ۶۳

وظایف و مسئولیت های شورای فرهنگی مجموعه ۶۳

وظایف و مسئولیت های رئیس شورای فرهنگی مجموعه ۶۴

وظایف و مسئولیت های دبیر شورای فرهنگی مجموعه ۶۵

جلسات شورای فرهنگی مجموعه ۶۵

مسئول فرهنگی مجموعه ۶۶

فصل سوم:

گروه یاوران حجاج ۷۱

نحوه و شرایط انتخاب اعضای گروه یاوران حجاج ۷۱

وظایف و مسئولیت های گروه یاوران حجاج ۷۲

مقدمه

انجام مناسک حج که یکی از اعمال عبادی مسلمانان است مستلزم سفر از اقصی نقاط دنیا به سرزمین وحی است و این سفر تلفیقی از مناسک و معنویت است و هر زائری که به این سرزمین وارد می شود، ضمن تلاش و جدیت در انجام صحیح اعمال و مناسک حج، به شدت خود را محتاج و نیازمند امور معنوی می بیند و تمام تلاش خود را در برقراری ارتباط با ذات پاک احدیت و تقرب به درگاه او به کار می گیرد. این در حالی است که بسیاری از زائران خانه خدا در مسیر کسب معنویت نیازمند راهنمایی و کمک می باشند. بعثه مقام معظم رهبری در امور حج و زیارت مفتخر است به این که در تمام زمینه های فرهنگی و معنوی ایشان را همراهی، راهنمایی و کمک می نماید. براین اساس، مدیریت امور آموزشی و فرهنگی معاونت فرهنگی برای تحقق این مهم برنامه های معنوی خاص حج تمتع را به شرح ذیل به عنوان برنامه های فرهنگی تبلیغی جهت اجرا، اعلام می دارد.

یکی از اهداف مهم این برنامه ها، تأثیرگذاری بر روح و روان زائر در سفر و نیز ماندگاری و استمرار معنویت و

۱۰ برنامه‌های فرهنگی و تبلیغی حج تمتع

تسری بخشی آن به خانواده و جامعه پس از سفر است که در صورت تحقق این امر، بهترین سوغات زائر برای جاماندگان خواهد بود.

بخش اول:

برنامه ها

فصل اول:

برنامه‌های فرهنگی تبلیغی

مقدمه

مجالس وعظ و سخنرانی یکی از شیوه‌های سنتی آگاهی بخشی و تبلیغ دین خدا در جامعه اسلامی ایران بوده و هست و اهمیت آن به حدّی است که علی‌رغم تحول در روش‌های تبلیغی و رویکردهای نوین، این روش هنوز مورد توجّه و اقبال عموم مردم می‌باشد. هم‌چنین دعا یگانه راه یا بهترین راه ارتباط بندگان با معبود یکتا بوده و تنها وسیله‌ای است که خدای متعال برای ارتباط بندگان با خود مقرر فرموده است.

براین اساس محافل معنوی انس و معرفت و مراسم دعا و نیایش با هدف ارتقای دانش، معرفت و معنویت زائران و شناخت بیش از پیش فرصت حج و غنیمت شمردن این گنجینه بی‌بدیل جهت نهادینه کردن آثار و برکات شخصی و اجتماعی آن، از برنامه‌های با اهمیت بعثه مقام معظم رهبری است که در طول موسم برگزار می‌گردد. علاوه بر آن برای استفاده از ظرفیت تکنولوژی و ابزار تبلیغی نوین، برنامه‌های

متنوع و جذاب تبلیغی معنوی از جمله روایت‌گری توسط مبلغان و راویان مجرب اجرا می‌گردد.

۱. مراسم و مناسبت‌ها

الف) محفل انس و معرفت

محفل انس و معرفت برنامه‌ای است که توسط بعثه مقام معظم رهبری و با حضور سخنرانان و مداحان به صورت دوره‌ای در هتل‌های محل اقامت زائران ایرانی به شرح ذیل برگزار می‌شود:

ردیف	عنوان	مدت (دقیقه)
۱	تلاوت قرآن	۵
۲	ابتهال و تواشیح (در صورت فراهم بودن شرایط)	۱۰
۳	سخنرانی	۳۰
۴	مداحی	۱۵
کل مدت اجرای برنامه		۶۰

بدیهی است در صورت فراهم نبودن شرائط برای برگزاری برنامه ابتهال و تواشیح، زمان آن به نسبت، بین دو برنامه تلاوت قرآن و سخنرانی توزیع خواهد شد.

بخش اول: برنامه‌ها ۱۵

فرآیند برگزاری محفل انس و معرفت

وظایف کارشناس مراسم بعثه

۱. شناسایی مجموعه‌هایی که شرایط و امکانات حداقلی را

برای برگزاری مراسم دارند:

الف: بررسی وضعیت سالن.

ب: جمعیت (ظرفیت مجموعه) با توجه به تاریخ ورود

و خروج زائران.

ج: بررسی وضعیت فرهنگی، قومیتی و مذهبی زائران.

۲. برنامه‌ریزی، هماهنگی جهت اجرای مراسم در

مجموعه‌ها با هماهنگی مسئولان مربوطه از طریق

تماس با مدیر مجموعه و توجیه مسئول فرهنگی

مجموعه؛

۳. ارائه برنامه به معاون فرهنگی یا نماینده ایشان جهت

اخذ تأییدیه برای اجرا؛

۴. تمهیدات لازم جهت تأمین صوت و پشتیبانی مراسم با

هماهنگی مسئولان ذی‌ربط؛

۵. هماهنگی با سخنران، مجری، مداح، قاری، سمعی

بصری و نقلیه جهت اعزام آنان در صورت نیاز؛

تذکر: اعزام واحد سمعی بصری یک ساعت قبل از آغاز

مراسم ضروری است.

۱. هماهنگی با واحد تبلیغات جهت محیط‌آرایی اختصاصی

سالن مراسم؛

۲. ارائه گزارش هر برنامه (نحوه اجرا، نقاط قوت و ضعف) توسط کارشناس مراسم به معاون فرهنگی و جمع‌بندی آن به صورت هفتگی.

وظایف مسئول فرهنگی مجموعه

۱. هماهنگی با کارشناس مراسم معاونت فرهنگی بعثه نسبت به تعیین زمان برنامه و اطلاع‌رسانی از طریق خادمان فرهنگی، مدیران کاروان‌ها، و نصب اطلاعیه در مجموعه و ...؛
۲. طرح و ابلاغ برنامه در شورای فرهنگی مجموعه؛
۳. محیط‌آرایی و آماده‌سازی محل مراسم با همکاری عوامل کاروان‌ها و نیز یاوران حجاج؛
۴. پیگیری تأمین صوت، پشتیبانی و پذیرایی مراسم، با هماهنگی مسئولان ذی‌ربط؛
۵. پذیرائی از شرکت‌کنندگان با همکاری عوامل مجموعه؛
۶. پیگیری ملزومات برگزاری مراسم اعم از گرمایش و سرمایش، امنیت و انتظامات، پزشکی و ... با هماهنگی مسئولان ذی‌ربط؛
۷. جمع‌بندی و ارائه گزارش مراسم همراه با نقاط قوت و ضعف احتمالی برنامه در پایان دوره.

وظایف خادم فرهنگی و کارگزار اجرایی

۱. تعهد به همکاری و شرکت در مراسم؛
۲. اطلاع‌رسانی و ترغیب زائران برای حضور در مراسم.

بخش اول: برنامه‌ها ۱۷۴

ب) مراسم مناسبتی، مذهبی و ملی

فرآیند برگزاری

مراسم مناسبتی، مذهبی و ملی به شرح ذیل است:

۱. پیشنهاد و تصویب برنامه‌ها در شورای فرهنگی

مجموعه؛

۲. تعیین سخنران و مداح در جلسه شورای فرهنگی

مجموعه؛

۳. برپایی مراسم ویژه مناسبتی شامل سخنرانی و

مدیحه‌سرایی؛

۴. اجرای برنامه‌های ویژه در صورت فراهم‌بودن شرایط

همانند برگزاری مسابقات و شعرخوانی؛

۵. در نظر گرفتن پذیرایی متناسب با مراسم با مشارکت

زائران؛

۶. انجام تبلیغات محیطی مناسب.

وظایف مسئول فرهنگی مجموعه در اجرای مراسم مناسبتی

۱. تشکیل جلسه شورای فرهنگی مجموعه و تصویب

برنامه و اطلاع‌رسانی به کارشناس مراسم بعثه؛

۲. تعیین قاری، سخنران، مداح و مجری و زمان دقیق

مراسم در جلسه شورای فرهنگی مجموعه با

استفاده از ظرفیت موجود در مجموعه و کاروان‌ها؛

۳. پیش‌بینی و تصویب برنامه‌های ویژه در صورت فراهم

بودن شرایط همانند برگزاری مسابقات و شعرخوانی؛

۴. در نظر گرفتن پذیرایی؛
۵. محیط‌آرایی و آماده‌سازی محل مراسم با همکاری عوامل کاروان‌ها و نیز یاوران حجاج؛
۶. پیگیری تأمین صوت، پشتیبانی و پذیرایی مراسم، با هماهنگی مسئولان ذی‌ربط؛
۷. پذیرائی از شرکت‌کنندگان با همکاری عوامل مجموعه؛
۸. پیگیری ملزومات برگزاری مراسم اعم از گرمایش و سرمایش، امنیت و انتظامات، پزشکی و... با هماهنگی مسئولان ذی‌ربط؛
۹. جمع‌بندی و ارائه گزارش مراسم همراه با نقاط قوت و ضعف احتمالی برنامه به کارشناس مراسم بعثه.

وظایف خادم فرهنگی و کارگزار اجرایی

۱. تعهد به همکاری و شرکت در مراسم؛
 ۲. اطلاع‌رسانی و ترغیب زائران برای حضور در مراسم.
- تبصره:** هر سال جدول مناسبت‌های مذهبی و ملی موسم حج در اختیار خادمان فرهنگی و مسئولان فرهنگی قرار می‌گیرد.

۲. دعا و نیایش

دعا و مناجات و راز و نیاز با خداوند در سفر روحانی حج از اهمیت بسزایی برخوردار است و تبلور آن در برنامه‌های مختلف از جمله دعای کمیل، ندبه، عرفه، دعای پدر و مادر برای فرزند و فرزند به پدر و مادر در سرزمین منا یا

بخش اول: برنامه‌ها ۱۹۴۵

مسجدالحرام، دعای مکارم الاخلاق، دعا‌های صحیفه سجادیه، مناجات خمس عشر و... بروز و ظهور می‌یابد.

الف) دعای کمیل

مراسم پرفیض دعای کمیل سابقه‌ی زیادی با حضور حجاج در سرزمین وحی دارد و پس از انقلاب شکوهمند اسلامی ایران همواره با هماهنگی مسئولان ذیربط در عربستان در بین‌الحرمین در مدینه منوره برقرار شده است. این مهم در سال‌های اخیر دچار فراز و فرودهایی بوده و در نتیجه در حال حاضر به صورت غیرمتمرکز در چندین نقطه و هتل‌های مختلف برگزار می‌گردد. این مراسم معنوی برای حجاج بیت‌الله‌الحرام فرصتی را ایجاد می‌کند تا با زمزمه این دعای روح‌بخش و مناجات با حضرت حق، دل و جان خود را تطهیر کرده و راز دل با حضرت حق بازگویند و ضمن تجدید بیعت با خالق هستی، به پیشگاه ایزدمان خاکساری و عذر تقصیر آورده و روح خود را جلا دهند.

مراسم دعای کمیل هر هفته در مدینه منوره در بین‌الحرمین و در مکه مکرمه در مجموعه‌های محل استقرار زائران ایرانی برگزار می‌شود.

تبصره: در صورت عدم امکان برگزاری دعای کمیل در بین‌الحرمین این مراسم در مجموعه‌ها در دو سطح به شرح جدول ذیل برگزار می‌گردد:

برنامه‌ی زمان‌بندی مراسم دعای کمیل در هر دو سطح طبق جدول زیر و حداکثر در 75 دقیقه می‌باشد:

ردیف	عنوان	مدت (دقیقه)
۱	تلاوت قرآن	۵
۲	سخنرانی	۱۵
۳	مناجات	۵
۴	قرائت دعا	۴۰
۵	مرثیه‌سرایی	۱۰
کل مدت اجرای برنامه		۷۵

سطح یک: متمرکز در هتل‌های منتخب با مدیریت بعثه
با توجه به اهمیت برنامه دعای کمیل، معاونت فرهنگی در
برخی از هتل‌های منتخب اقدام به برگزاری دعای کمیل
می‌نماید.

وظایف کارشناس مراسم بعثه

۱. شناسایی مجموعه‌هایی که شرایط و امکانات حداقلی را برای برگزاری مراسم به‌صورت متمرکز و با محوریت برنامه‌های بعثه را دارند؛
۲. الف: بررسی وضعیت سالن؛
۳. ب: جمعیت (ظرفیت مجموعه) با توجه به تاریخ ورود و خروج زائران؛
۴. ج: بررسی وضعیت فرهنگی، قومیتی و مذهبی زائران.

بخش اول: برنامه‌ها ۲۱۵

۵. برنامه‌ریزی، هماهنگی و اجرای مراسم در مجموعه‌های منتخب با هماهنگی واحدها و مسئولان مربوطه (واحد سمعی - بصری و تبلیغات)؛
 ۶. هماهنگی برای حضور اعضای محترم بعثه در هر یک از مجموعه‌ها با معاون محترم فرهنگی؛
 ۷. اطلاع‌رسانی به مدیر مجموعه و توجیه مسئول فرهنگی مجموعه جهت برگزاری جلسه شورای فرهنگی مجموعه و آمادگی لازم برای اجرا؛
 ۸. تمهیدات لازم جهت تأمین صوت و پشتیبانی مراسم با هماهنگی مسئولان ذی‌ربط؛
 ۹. هماهنگی با سخنران، مجری، مداح، قاری، سمعی بصری و نقلیه جهت اعزام آنان؛
- تذکر: اعزام واحد سمعی بصری یک ساعت قبل از آغاز مراسم ضروری است.

۱. هماهنگی با واحد تبلیغات جهت محیط‌آرایی اختصاصی سالن مراسم؛
۲. ارائه گزارش هر برنامه (نحوه اجرا، نقاط قوت و ضعف) توسط کارشناس مراسم به معاون فرهنگی و جمع‌بندی آن به صورت هفتگی.

وظایف مسئول فرهنگی مجموعه

۱. تشکیل جلسه شورای فرهنگی مجموعه، و اعلام برنامه به خادمان فرهنگی و مدیران و عوامل کاروان‌های مستقر و اطلاع‌رسانی به کارشناس مراسم بعثه؛

۲. اطلاع‌رسانی به زائران به صورت شفاهی و عمومی در زمان صرف صبحانه و ناهار، نصب اطلاعیه در تابلوی اعلانات به نحو مقتضی، ارسال پیامک و....؛

۳. هماهنگی جهت پذیرایی؛

۴. همکاری با بعثه جهت محیط‌آرایی و آماده‌سازی محل مراسم؛

۵. پذیرائی از شرکت‌کنندگان با همکاری عوامل مجموعه؛
۶. پیگیری ملزومات برگزاری مراسم اعم از گرمایش و سرمایش، امنیت و انتظامات، پزشکی و ... با هماهنگی مسئولان ذی‌ربط؛

۷. جمع‌بندی و ارائه گزارش مراسم همراه با نقاط قوت و ضعف احتمالی برنامه به معاونت فرهنگی بعثه.

سطح دو: غیرمتمرکز در هر مجموعه

در این سطح در هر مجموعه، با هماهنگی خادمان فرهنگی، مدیر مجموعه، مسئول فرهنگی و مشارکت سایر عوامل مراسم دعای کمیل با نظارت نماینده بعثه مقام معظم رهبری برگزار می‌گردد:

وظایف مسئول فرهنگی مجموعه

۱. هماهنگی با کارشناس مراسم معاونت فرهنگی بعثه نسبت به خصوصیات برنامه و اطلاع‌رسانی از طریق خادمان فرهنگی، مدیران کاروان‌ها، و نصب اطلاعیه در مجموعه و ...؛

بخش اول: برنامه‌ها ۲۳

۲. شناسایی و اعلام واجدان شرایط برای تلاوت قرآن، سخنرانی و قرائت دعا و آماده‌سازی لیست جهت اعلام در شورای فرهنگی مجموعه و استفاده از ظرفیت یاوران حجاج در حین مراسم؛
تبصره: برای دعای ندبه نیاز به سخنران نمی‌باشد.
۳. طرح، تصویب و تأیید افراد مجری مراسم در شورای فرهنگی مجموعه؛
۴. هماهنگی با مدیر مجموعه، جهت تنظیم زمان شام زائران، به‌نحوی که حداکثر تا 30 دقیقه قبل از اجرای مراسم به پایان برسد.
۵. محیط‌آرایی و آماده‌سازی محل مراسم با همکاری عوامل کاروان‌ها و نیز یاوران حجاج؛
۶. پیگیری تأمین صوت، پشتیبانی و پذیرایی مراسم، با هماهنگی مسئولان ذی‌ربط؛
۷. پذیرائی از شرکت‌کنندگان با همکاری عوامل مجموعه؛
۸. پیگیری ملزومات برگزاری مراسم اعم از گرمایش، سرمایش، امنیت، انتظامات، پزشکی و... با هماهنگی مسئولان ذی‌ربط؛
۹. جمع‌بندی و ارائه گزارش مراسم همراه با نقاط قوت و ضعف احتمالی برنامه به معاونت فرهنگی.

ب) دعای ندبه

روح حج، ولایت است و در عصر غیبت بین این عمل عبادی - سیاسی و امام مهدی - عجل‌الله تعالی فرجه‌الشریف - پیوندی عمیق برقرار است و موسم حج یک فرصت استثنایی برای برقراری ارتباط ویژه با آن امام حاضر در پس پرده است.

بنابراین شایسته است مسئول فرهنگی مجموعه با تشکیل شورای فرهنگی با هدف حفظ و صیانت از این فرهنگ غنی اسلامی اقدام به برگزاری دعای ندبه نماید.

با توجه به حجم دعای ندبه و زمان برگزاری، برنامه سخنرانی در حد بیان روایتی کوتاه در مورد امام عصر - عجل الله تعالی فرجه الشریف - و حداکثر ۱۰ دقیقه انجام می‌شود.

براین اساس برنامه دعای ندبه در مجموعه‌ها طبق جدول ذیل اجرا می‌گردد:

ردیف	عنوان	مدت (دقیقه)
۱	تلاوت قرآن و مناجات	۵
۲	کلامی از امام عصر (عج)	۱۰
۳	قرائت دعا	۵۰
۴	مرثیه‌سرایی	۵
کل زمان اجرای برنامه		۷۰

تبصره: با توجه به اینکه دعای ندبه نیز همانند دعای کمیل در دو سطح متمرکز و غیرمتمرکز برگزار می‌گردد، کلیه شرح وظایف و مسئولیت‌های ذکر شده در دعای کمیل، در اجرای برنامه دعای ندبه نیز مترتب می‌باشد. (تنها تفاوت در مدت زمان اجرای برنامه است.)

ج) دعای عهد

با توجه به برگزاری نماز جماعت در ایام خاص در بعضی از مجموعه‌های مکه مکرمه، توصیه می‌شود با هماهنگی شورای فرهنگی مجموعه، روحانی ارشد و مسئول فرهنگی مجموعه، بعد از فریضه نماز صبح، دعای عهد با حضور زائران قرائت شود.

د) زیارت آل یاسین

توصیه می‌شود روحانیون کاروان‌ها با هماهنگی مسئول فرهنگی مجموعه و روحانی ارشد، برنامه قرائت زیارت آل یاسین را در عصر جمعه و ایام تشریق در مجموعه برگزار نمایند.

وظایف خادام فرهنگی و کارگزار اجرایی

۱. تعهد به همکاری و شرکت در مراسم؛
۲. اطلاع‌رسانی و ترغیب زائران برای حضور در مراسم.

هـ) دعای مکارم الاخلاق

از ادعیه مأثوره که توصیه می‌شود روحانیون کاروان‌ها با هماهنگی مسئول فرهنگی مجموعه، در زمانی مناسب نسبت به قرائت آن اقدام نمایند دعای شریف مکارم الاخلاق است.

وظایف خادام فرهنگی و کارگزار اجرایی

۱. تعهد به همکاری و شرکت در مراسم؛
۲. اطلاع‌رسانی و ترغیب زائران برای حضور در مراسم

و) ادعیه منتخب از صحیفه سجادیه

بهترین سوغات سفر برای فرزندان و همچنین برای پدر و مادر دعای خالصانه در حق ایشان است؛ برای این منظور توصیه می‌شود روحانیون کاروان‌ها زائران را تشویق به قرائت دعاها ۲۴ و ۲۵ صحیفه سجادیه (دعای فرزند در حق پدر و مادر و دعای پدر و مادر در حق فرزند) نمایند و همچنین مناجات‌هایی دلنشین همچون دعای ۳۸ صحیفه سجادیه پیشنهاد می‌شود.

۳. روایت‌گری

با هدف بالابردن سطح آگاهی و معرفت‌افزایی زائران نسبت به سرزمین وحی و ائمه اطهار، بعثه مقام معظم رهبری با استفاده از کارشناسان زبده در حوزه حج و زیارت، برنامه روایت‌گری تصویری را درطول سفر حج و مراکز پرجمعیت اجرا می‌نماید. کارشناس بازدیدها، زائران محترم را با معارف اهل بیت علیهم السلام و آثار تاریخی اسلامی در مکه و مدینه آشنا می‌سازد.

برنامه‌های بازدید و روایت‌گری به دو بخش ایران و عربستان تقسیم می‌گردد. مدیریت و اجرای برنامه روایت‌گری در ایران و در مبادی خروجی بر عهده مدیریت آموزشی و فرهنگی بعثه می‌باشد.

الف) ایران

فرودگاه‌ها (مبادی خروجی): اجرای برنامه در زمان ایستایی زائران در فرودگاه به علل مختلف؛

بخش اول: برنامه‌ها ۲۷۴

محتوا: آگاهی‌بخشی، معرفت‌افزایی، آداب سفر و معرفی عمومی کشور عربستان بالاخص آثار تاریخی و اسلامی مکه و مدینه با استفاده از ابزارهای سمعی بصری.

وظایف مدیریت امور آموزشی و فرهنگی در ایران

۱. هماهنگی با مسئولان دفتر نمایندگی در استان‌ها و مناطق دارای ایستگاه پروازی جهت تنظیم زمان‌بندی اعزام کارشناس بازدیدها (راوی)؛
۲. توجیه کارشناس بازدیدها و اعلام شرح وظایف آنان برای اجرا و اعزام به ایستگاه پروازی؛
۳. هماهنگی جهت اعزام ناظران و ارزیابان، پشتیبانی و پرداخت هزینه‌های اجرا؛
۴. پیگیری تأمین خدمات و تجهیزات مورد نیاز از معاونت توسعه مدیریت و منابع انسانی بعثه؛
۵. دریافت گزارش از کارشناس بازدیدها (راوی) و دفاتر نمایندگی استان‌ها، جمع‌بندی و ارائه آن همراه با نقاط قوت و ضعف احتمالی برنامه به معاونت فرهنگی.

(ب) عربستان

وظایف کارشناس بازدیدها در عربستان

۱. برنامه‌ریزی، هماهنگی و اجرای برنامه روایت‌گری زیر نظر مسئول مافوق توسط کارشناس بازدیدهای بعثه؛

۲. هماهنگی با مدیر و مسئول فرهنگی مجموعه جهت برگزاری برنامه روایت‌گری در مجموعه به صورت عمومی؛
۳. اطلاع‌رسانی به کاروان‌ها و هماهنگی با کاروان‌های متقاضی برنامه روایت‌گری به صورت خاص؛
۴. حضور در جلسات روحانیون بعثه در مکه و مدینه و اعلام و دریافت لیست کاروان‌های متقاضی از خادمان فرهنگی کاروان‌ها؛
۵. تنظیم برنامه‌های روایت‌گری در ایام حج در مکه و مدینه بر مبنای حضور زائران مدینه قبل، مدینه بعد و زمان حضور در مکه مکرمه؛
۶. تنظیم اجرای برنامه برای کاروان‌ها با توجه به زمان ورود و خروج آنها؛
۷. هماهنگی و پیگیری کارهای مربوط به شروع بازدید از موزه، زیارت دوره ویژه، زیارت اماکن خاص و هماهنگی با کاروان‌ها و مخاطبان این برنامه‌ها زیر نظر مسئول مافوق؛
۸. پیگیری امور پشتیبانی، ایاب و ذهاب و تهیه تجهیزات مورد نیاز در عربستان از طرف دفتر معاونت فرهنگی و هماهنگی با معاونت توسعه مدیریت و منابع انسانی بعثه برای تأمین خدمات و تجهیزات مورد نیاز.

تذکر: محتوای قابل ارائه به صورت جزئی در اختیار راویان قرار خواهد گرفت.^۱

۴. ایام تشریق

در ایام تشریق، حضور در مشاعر و مواقف، ظرفیت عظیمی را برای رشد معنوی و اخلاقی حجاج فراهم می‌آورد و شایسته است برای آگاهی‌بخشی و راهنمایی زائران جهت استفاده از این فرصت بی‌بدیل برنامه‌های فرهنگی و معنوی متنوع برگزار گردد؛ از جمله:

الف) برنامه‌های فرهنگی عرفات

(یک) مناجات و نیایش

برگزاری محافل مناجات و نیایش با تصویب شورای فرهنگی مجموعه و همکاری یاوران حجاج و تشویق و ترغیب زائران به شب‌زنده‌داری، نماز شب، انس با قرآن کریم، ذکر و برپایی جلسات تلاوت قرآن کریم به صورت گروهی در مجموعه‌ها از برنامه‌های مهم و ارزشمند فرهنگی و معنوی در این مکان مقدس است.

۱. عناوین قابل ارائه توسط راوی

(یک) مدینه: مدینه‌شناسی و زنده نگه داشتن تأثیرات معنوی سفر حج، زیارت دوره ویژه
(ب) مکه: مکه‌شناسی، معرفی اماکن (عرفات، مشعر، منا)، حضور در قبرستان ابوطالب هر روز بعد از اذان صبح و معرفی آن برای زائران و زنده نگه‌داشتن تأثیرات معنوی سفر حج، زیارت دوره ویژه (حدیبه، جعرانه و شهدای فتح)

دو) براءت از مشرکین

۱. این برنامه توسط اداره تبلیغات و مراسم بعثه برگزار می‌گردد.

۲. به علت محدودیت فضای برگزاری مراسم، تعداد محدودی از هر کاروان به همراه یکی از عوامل فرهنگی یا اجرایی در این مراسم شرکت می‌نمایند.

تذکر: زائران فقط در مسیر چادرهای ایرانی منتهی به محل برگزاری مراسم براءت از مشرکین در عرفات حرکت کرده و راهپیمایی، شعاردادن و تجمع در خیابان‌های عمومی عرفات ممنوع است.

سه) مراسم دعای عرفه

بعد از ظهر روز عرفه، دعای امام حسین علیه‌السلام در صحرای عرفات به دوشیوه زیر برگزار می‌گردد:

اول) متمرکز در بعثه

۱. این برنامه توسط اداره تبلیغات و مراسم بعثه برگزار می‌گردد.

۲. زائران چادرهای مجاور محل برگزاری دعای عرفه بعثه، در زمان اجرای دعا، هماهنگ با برنامه بعثه در برگزاری هر چه بهتر آن همکاری نمایند.

بخش اول: برنامه‌ها ۳۱۵

۳. مدیران و خادمان فرهنگی کاروان‌ها، هماهنگی و تدارک لازم را برای اطلاع‌رسانی و همچنین همراه بردن کتاب دعا به عمل آورند.

دوم) غیرمتمرکز در مجموعه‌ها

مجموعه‌هایی که از صوت مراسم دعای عرفه بعثه برخوردار نمی‌باشند مراسم دعای عرفه را به صورت مستقل برگزار می‌نمایند.

وظایف مدیر و مسئول فرهنگی مجموعه در اجرای دعای عرفه

۱. تشکیل شورای فرهنگی مجموعه جهت برنامه‌ریزی فرهنگی عرفات از جمله نماز جماعت، دعای عرفه، تعیین امام جماعت، قاری، سخنران و مداح و ... قبل از ایام تشریق.

۲. اجرای مصوبات شورای فرهنگی مجموعه توسط مسئول فرهنگی مجموعه.

۳. اقدام مدیر مجموعه و مسئول فرهنگی نسبت به تأمین صوت و آماده‌سازی محیط و پذیرایی در مراسم در چادرهای مجموعه‌ها.

تبصره: نظر به اینکه حرکت زائران به مشعرالحرام با برنامه‌ریزی متمرکز بر اساس طرح نقل ترددی انجام می‌گیرد، ممکن است زائران چندساعتی از شب را در عرفات توقف داشته

باشند. لازم است خادمان فرهنگی و مدیران محترم، با اجرای برنامه‌های زیر نسبت به بهره‌وری مناسب از این ساعات و همچنین کاهش اضطراب و استرس زائران اقدام نمایند:

۱. برگزاری نماز جماعت و سخنرانی کوتاه و یادآوری

فضیلت زمان و مکان؛

۲. برگزاری جلسه دعا و نیایش و ترغیب زائران به نمازهای

مستحبی؛

۳. رعایت حال چادرهای همجوار، در صورت اجرای برنامه.

ب) برنامه‌های فرهنگی مشعرالحرام

وظایف خادمان فرهنگی و مدیران کاروان‌ها

۱. بهره‌گیری شایسته از حضور زائران در مشعرالحرام با ترغیب زائران به ذکر، دعا و انس با قرآن و اقامه نماز، به‌ویژه نماز شب، توسط خادمان فرهنگی.

۲. توصیه بر مواظبت از فرصت‌ها و عدم ایجاد مزاحمت برای سایر زائران در ساعات حضور در مشعرالحرام در رفت‌وآمدها و نیز توصیه به قرائت دعا و نیایش.

۳. تأکید بر استقرار زائران در محیط‌های از قبل تعیین‌شده و مراقبت از آنها.

۴. حرکت به سمت منا پس از اقامه نماز صبح و قرائت دعای مختصر و بعد از طلوع آفتاب و ممانعت از حرکت پیش از طلوع و اجتماع در ابتدای وادی محسر.

بخش اول: برنامه‌ها ۳۳

ج) برنامه‌های فرهنگی منا

برگزاری مراسم تجلیل از شهدا و مرحومان در شب دوازدهم ذی‌حجه بعد از نماز مغرب و عشا در چادر بعثه مقام معظم رهبری.

وظایف خادمان فرهنگی

۱. اقامه نماز جماعت و سخنرانی کوتاه در سه وقت در

محل استقرار؛

۲. برگزاری جلسات قرآن و نیایش؛

تذکرات:

۱. عدم مزاحمت در برگزاری مراسم و برنامه در منا؛

۲. عدم اجرای برنامه گروهی بعد از ساعت 23؛

۳. توجه به حضور زائران با فرهنگ‌ها، قومیت‌ها و

مذاهب مختلف و پرهیز از اقدامات اختلاف برانگیز.

۵. مراسم پیمان و عهد

به منظور استمرار و مانایی آثار و برکات معنوی حج و زیارت

در زائران بیت‌الله‌الحرام و نیز عهد و پیمانی که همه زائران این

سفر نورانی با خدای خود و نیز اهل بیت علیهم‌السلام بسته‌اند،

مراسم قرائت عهدنامه و پیمان‌نامه در هر کاروان به صورت

دسته‌جمعی به شرح زیر برگزار می‌گردد:

۱. پیمان با رسول الله صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام، در آخرین روز حضور زائران هر کاروان در مدینه منوره؛
۲. عهد با خدای سبحان و شکرگزاری به درگاه او در آخرین روز حضور زائران هر کاروان در مکه مکرمه.

وظایف خادمان فرهنگی

۱. اقدام به اجرای این برنامه توسط خادم فرهنگی و مدیر کاروان با هماهنگی مسئول فرهنگی مجموعه و تصویب شورای فرهنگی کاروان در زمان مناسب و ترجیحا در زمان وداع و در مکان مناسب.
۲. یادآوری برکات و توفیقات سفر حج، ضرورت عهد و پیمان با خداوند، پیامبر صلی الله علیه و آله و اهل بیت علیهم السلام؛
۳. قرائت متن پیمان نامه‌ها، به صورت شمرده و رسا توسط خادم فرهنگی، معین یا یکی از زائران خوش صدا، و هم‌خوانی زائران؛
۴. همراه‌بردن متن پیمان نامه‌ها توسط خادم فرهنگی و توزیع بین زائران؛
۵. توصیه به اقامه نماز شکر در آخرین تشریف به مسجدالحرام یا مسجد النبی صلی الله علیه و آله.

فصل دوم:

برنامه‌های قرآنی

مقدمه

حضور در سرزمین وحی برای زائران بیت‌الله‌الحرام و مرقد‌های نورانی معصومین علیهم السلام و اولیای الهی، فرصت ارزشمندی است تا با کلام‌الله مجید مأنوس شوند. چنانچه امام راحل عظیم‌الشأن (ره) به کارگزاران و حجاج بیت‌الله‌الحرام توصیه فرمودند:

به زائران محترم تذکر می‌دهم که در این مواقف معظمه و در طول سفر به مکّه مکرمه و مدینه منوره، از انس با قرآن کریم، این صحیفه الهی و کتاب هدایت، غفلت نورزند ... از تمامی علمای اعلام و فرزندان قرآن و دانشمندان ارجمند تقاضا دارم که از کتاب مقدسی که تبیان کل شیء است، غفلت نفرمایند.

بنابراین لازم است جهت تحقق این رهنمودها و نیل به سیاست‌ها و اهداف ذکر شده در این برنامه، برای بهره‌گیری بیشتر زائران در فرصت استثنایی حج از کتاب هدایت و خودسازی، با اجرای برنامه‌های متنوع، بهره‌گیری شایسته به

عمل آید. بدین منظور برنامه‌های متنوعی به شرح ذیل در نظر گرفته شده تا ان شاءالله با اهتمام همگان، به نحو شایسته به اجرا درآید.

۱. جزء خوانی قرآن

روحانی کاروان موظف است در فرصت‌های مناسب در طول موسم با توزیع برگه‌های جزءخوانی و اطلاع‌رسانی صحیح، زائران گرمی را تشویق و ترغیب به ختم جمعی قرآن کریم نماید. به منظور اجرای بهتر این طرح، رعایت موارد ذیل الزامی می‌باشد:

- * برنامه جزءخوانی از ایران شروع شود تا قبل از شروع سفر به رفتاری فرهنگی تبدیل شود؛
- * زائران تشویق شوند تا ثواب قرائت‌های خود را به یکی از معصومان علیهم السلام اولیای دین یا ذوی الحقوق (علماء، شهداء، اساتید و معلمان، والدین و بستگان و...) اهدا نمایند.
- * ختم گروهی قرآن کریم و اهدای ثواب آن به شهید والامقام سپهبد حاج قاسم سلیمانی و یاران شهید ایشان، به عنوان مجاهدانی که حق بزرگی بر امنیت جهان اسلام دارند، بر برکات این عمل نورانی خواهد افزود.
- * از فعالان اجرای این برنامه در جلسات کاروان، از محل سرانۀ فرهنگی، با اهدای جوایز تقدیر به عمل آید.

۲. حلقه‌های قرآنی کاروان

بخش اول: برنامه‌ها ۳۷۴

روحانی و مدیر محترم کاروان موظف‌اند با تصویب شورای فرهنگی، به‌وسیله سازوکارهای ذیل نسبت به برگزاری حلقه قرآنی در کاروان اقدام نمایند:

* تعیین ساعت مشخص به‌صورت روزانه یا در روزهای معین جهت تلاوت آیات قرآن با حضور همه زائران؛
* تهیه قرآن مورد نیاز از طریق مشارکت زائران؛
* تعیین مسئول اداره جلسات که تسلط کافی و لازم بر قرائت داشته باشد؛

* تعیین یکی از اعضای گروه یاوران حجاج به‌عنوان مسئول برگزاری حلقات قرآنی با وظایف ذیل:

۱. هماهنگی با مسئول فرهنگی مجموعه جهت اختصاص فضای مناسب و فراهم کردن سایر امکانات؛
۲. اطلاع‌رسانی و ترغیب زائران؛
۳. آماده سازی فضای جلسه قرآنی

* توصیه می‌شود اگر در کاروان یا مجموعه، قاری حضور دارد، برای اداره جلسات از ایشان استفاده شود.

* در پایان هر جلسه، روحانی یا معین محترم کاروان به مدت ده دقیقه چند آیه منتخب (ترجیحاً آیات سوره‌های طرح فصل مهمانی) را شرح و تفسیر نماید.

۳. جمع‌خوانی قرآن کریم

این برنامه با حضور زائران علاقمند و بهره‌مندی از قراء اعزامی یا زائران قاری با تصویب شورای فرهنگی مجموعه در یک ساعت مقرر انجام می‌گیرد. در آن ساعت زائران قرائت

قرآن خود را در جمع انجام خواهند داد و روحانیون مستقر در مجموعه، در صورت نیاز به سوالات زائران پاسخ می‌دهند. آن‌چه که در این برنامه باید برای زائران تبیین شود آثار معنوی تلاوت قرآن به صورت گروهی است.

۴. مسابقه فصل مهمانی (حفظ سوره‌های منتخب

قرآن کریم)

با توجه به فضیلت و اهمیت حفظ قرآن کریم، برنامه‌ای با نام «فصل مهمانی» در نظر گرفته شده است. در راستای این برنامه، کتابی با همین نام، شامل ترجمه و شرح اجمالی پنج سوره منتخب از قرآن کریم تهیه شده است که جهت اجرای موفق این طرح رعایت موارد ذیل ضروری می‌باشد:

۱. کتاب «فصل مهمانی» مبنای اجرای این برنامه می‌باشد. لذا لازم است روحانی محترم، در جلسات کاروان و فرصت‌های مقتضی (مانند حلقات قرآنی در طول سفر)، با استفاده از این کتاب به تبیین و تفسیر آیات برای زائران اقدام نماید.

۲. روحانی کاروان موظف است برابر دستورالعمل ابلاغی، یکی از اعضای گروه یاوران حجاج را به‌عنوان مسئول اجرای طرح، تعیین و به زائران معرفی کند.

۳. اطلاع‌رسانی مناسب مسابقات شفاهی و کتبی طرح از طریق جلسات آموزشی کاروان، پیام‌رسان‌ها، چاپ اطلاعیه و... انجام گیرد.

بخش اول: برنامه‌ها ۳۹۸

۴. روحانی کاروان، نسبت به برگزاری مسابقه به صورت شفاهی پس از ایام تشریق اقدام و نتیجه آن را در برگه‌های مربوط، ثبت و تحویل مسئول فرهنگی مجموعه نماید.

تبصره: آن دسته از کاروان‌هایی که بازگشت آن‌ها به ایران قبل از ۱۶ ذی‌الحجه می‌باشد، بهتر است مسابقه حفظ را قبل از ایام تشریق یا در ایام تشریق برگزار نمایند.

۵. مسئول فرهنگی مجموعه موظف است نسبت به اطلاع‌رسانی برگزاری مسابقات در زمان مقرر و دریافت گزارش اسامی برندگان و ارائه آن به معاونت فرهنگی بعثه اقدام نماید.

۶. معاونت فرهنگی بعثه بعد از دریافت گزارش اجرای مسابقه، جوایز را در اختیار مسئول فرهنگی مجموعه گذاشته تا از طریق روحانی کاروان توزیع گردد.

۷. توصیه می‌شود مراسم اهدای جوایز به صورت کاروانی، در جلسه‌ای رسمی و با حضور همه زائران انجام گیرد.

۵. مسابقه حفظ موضوعی قرآن (دعاهای قرآنی)

دعا و حفظ آیاتی با مضمون دعا در تمامی فرصت‌های معنوی برای ارتباط با خداوند متعال و اعلام نیاز و استغاثه به درگاه حق تعالی، طعم شیرینی است که خلوت آن در بعد از سفر در ذائقه زائران می‌ماند و به عنوان سوغات سفر همراه آنان خواهد بود. دعاهای قرآنی که در کتاب «ادعیه و آداب

حرمین شریفین» گنجانده شده، روحانی محترم کاروان می‌تواند در این سفر زائران را تشویق به حفظ آنها نماید. در طواف، نمازها، شب‌های قدر و زمان استجابت دعا، بهترین بیان، کلام خداوند است. این دعاها می‌تواند منبع مسابقات حفظ موضوعی قرآن کریم باشد.

لازم به ذکر است ۴۰ پوستر برای فضای مجازی آماده شده است که روحانی کاروان می‌تواند از اولین آشنایی با زائر و تشکیل گروه مجازی کاروان، آنها را به تدریج در کانال بارگذاری کند.

مسابقه این برنامه نیز می‌تواند به صورت شفاهی در مکه مکرمه انجام گیرد.

۶. مسابقه مفاهیم قرآن کریم

به‌منظور ترویج معارف کتاب وحی، مسابقه کتبی مفاهیم قرآن کریم به صورت چهارگزینه‌ای قبل یا حین موسم، برگزار می‌شود که در برگزاری این مسابقه توجه به موارد ذیل ضروری است:

- * منبع سؤالات، کتاب فصل مهمانی می‌باشد که فایل آن به صورت مجازی در اختیار زائران قرار می‌گیرد.
- * برگه سؤالات از طریق معاونت فرهنگی در اختیار روحانیون کاروان‌ها قرار می‌گیرد.
- * روحانی کاروان موظف است نسبت به اطلاع‌رسانی و برگزاری مسابقه با همکاری مدیر کاروان اقدام نماید.

بخش اول: برنامه‌ها ۴۱۵

* به سه تا پنج نفر از زائران که در مسابقه کتبی شرکت کرده‌اند، برحسب بیشترین امتیاز و در صورت تعدد موارد، به قید قرعه، جوایزی از سرانه فرهنگی اهدا شود.

۷. شرح و تفسیر آیات قرآن کریم، ویژه نخبگان و فرهیختگان

نظر به نقش، جایگاه و انتظارات زائران فرهیخته، توصیه می‌شود روحانیون محترم کاروان‌ها، ویژه‌برنامه‌های قرآنی به‌خصوص تفسیر آیات قرآن کریم را برای این دسته از زائران به صورت اختصاصی در موسم برگزار نمایند.

توجه به موارد ذیل در اجرای این برنامه ضروری است:
* اجرای این برنامه در کاروان‌هایی توصیه می‌شود که حداقل ۱۰ زائر دارای تحصیلات عالی در آن حضور داشته باشند.

* توصیه می‌شود این برنامه به‌صورت مجموعه‌ای با انتخاب یکی از روحانیون توانمند کاروان‌ها با تصویب شورای فرهنگی مجموعه اجرا شود.

* اطلاع‌رسانی مناسب و پشتیبانی لازم با همکاری مدیر مجموعه و کاروان برای اجرای طرح به عمل آید.

* هدایایی از سرانه فرهنگی یا در صورت نیاز از معاونت فرهنگی دریافت و اهدا گردد.

* گزارش اجرای این برنامه توسط روحانی در سامانه ثبت شود.

۸. برگزاری حلقه تلاوت قرآن کریم در مسجدالحرام
- تلاوت گروهی قرآن کریم در مسجدالحرام، افزون بر اجر و ثواب بی‌نظیر، شیعیان را به‌عنوان حج‌گزاران نمونه به مسلمانان سایر کشورها معرفی خواهد کرد. توجه به موارد ذیل در اجرای این برنامه ضرورت دارد:
- * اجرای این برنامه منوط به فراهم بودن شرایط می‌باشد، لذا قبل از اجرا از معاونت فرهنگی، کسب اطلاع شود.
 - * جهت شرکت زائران در این برنامه از قبل اطلاع‌رسانی گردد.
 - * یکی از اعضای گروه یاوران حجاج برای اجرای این برنامه، انتخاب شود.
 - * انتخاب محیط اجرا در مسجدالحرام، باید به نحوی باشد که سبب مزاحمت، سد معبر و ایجاد حساسیت نشود.
 - * به زائران شرکت‌کننده در طرح، توصیه شود که با پوشش مناسب حضور یابند.
 - * کلیه آدابی که در آموزه‌های دینی و فرهنگ و سنت‌های کشور میزبان در تلاوت قرآن کریم توصیه شده، مورد توجه قرار گیرد.
 - * حداکثر زمان اجرای حلقه قرآنی، یک ساعت برنامه‌ریزی شود.
 - * توصیه می‌شود در صورت فراهم بودن شرایط، این برنامه در مسجدالنبی(ص) یا در مساجد نزدیک محل اقامت زائران در مکه مکرمه، به صورت روزانه به اجرا درآید.

۹. جلسات قرآنی ویژه بانوان

با توجه به اینکه نیمی از زائران کاروان را بانوان تشکیل می‌دهند از طرفی حضور معینه‌ها و مبلغه‌های ثابت در هتل‌ها فرصتی را فراهم کرده است، دو برنامه قرآنی ویژه بانوان حج‌گزار در نظر گرفته شده است:

۱. برنامه تلاوت روزانه قرآن کریم

۲. شرح و تفسیر آیات منتخب از سوی معینه یا مبلغه ثابت
* توصیه می‌شود این برنامه‌ها با هماهنگی مسئول فرهنگی مجموعه و شورای فرهنگی به صورت مجموعه‌ای اجرا شود.

* کلیه روندها و اقدام‌های عملی ذکر شده در سایر برنامه‌های قرآنی، در این برنامه‌ها نیز منظور گردد.

۱۰. تجلیل از فعالان و حافظان قرآنی

به منظور تجلیل مقام و منزلت حافظان، قاریان و خادمان قرآنی، مراسم بزرگداشت در مجموعه‌ها برگزار می‌شود.

* افراد مورد تجلیل عبارت‌اند از:

(الف) حافظان ده جزء و بیشتر از قرآن کریم؛

(ب) مؤلفان آثار قرآنی؛

(ج) قاریان ممتاز کشوری و بین‌المللی؛

(د) خیرین قرآنی (مؤسسان مراکز و کانون‌های قرآنی).

* روحانی و مدیر کاروان موظف هستند زائران واجد شرایط

فوق را به مسئول فرهنگی مجموعه معرفی نمایند.

* مسئول فرهنگی مجموعه پس از تهیه فهرست فعالان قرآنی با تصویب شورای فرهنگی نسبت به تعیین زمان مناسب برای برگزاری مراسم تجلیل، اقدام نماید.

* مراسم با حضور زائران مجموعه، همراه با سخنرانی و اجرای برنامه‌های قرآنی برگزار و به افراد واجد شرایط هدایایی از سرانه فرهنگی اهدا می‌گردد.

فصل سوم:

برنامه تجلیل از خانواده محترم شهدا، جانبازان و آزادگان

مقدمه

شهدا و ایثارگران اسوه‌های فضائل انسانی، اسلامی و عزت ایران اسلامی بوده و هستند. توفیق سفر حج ابراهیمی، وام‌دار خون شهدا و مجاهدت ایثارگران است و زنده نگه‌داشتن یاد و خاطره امام راحل و شهدا و نیز تجلیل از ایثارگران و خانواده معظم شهدا یکی از رسالت‌های دائمی و ماندگار نظام جمهوری اسلامی ایران است و کارگزاران، زائران و مسئولان حج و زیارت نسبت به حفظ و زنده‌نگه‌داشتن این رسالت سهیم هستند. بر این اساس معاونت فرهنگی بعثه مقام معظم رهبری در امور حج و زیارت با هدف ایفای نقش خود در زنده نگاه داشتن یاد و خاطره ایشان و انجام رسالت خود، تجلیل از ایشان را در سفر زیارتی و معنوی حج و عمره در برنامه‌های فرهنگی خود پیش‌بینی نموده است.

اقدامات قبل از سفر

با توجه به ضرورت برنامه‌ریزی و فراهم‌آوردن تمهیدات لازم برای تجلیل از شهدا، خانواده محترم آنان و نیز ایثارگران، ضروری است موارد زیر توسط مدیران کاروان‌ها با نظارت خادمان فرهنگی تحقق یابد:

۱. تهیه فهرست اولیه از خانواده معظم شهدای کاروان در دو گروه؛

الف) خانواده دو شهید و بالاتر

توضیح: یکی از شهدا باید عضو اصلی خانواده باشد مانند پدر، مادر، همسر و فرزند، و شهید دوم می‌تواند برادر یا خواهر باشد.

ب) خانواده شهدا و جانبازان و آزادگان شامل: پدر، مادر، همسر و فرزند؛ و جانبازان ۲۵٪ و بالاتر و آزادگان
تبصره: ملاک ایثارگر و آزاده بودن افراد مشمول آئین‌نامه بنیاد شهید و امور ایثارگران می‌باشد.

۲. ارسال فهرست فوق از طریق سایت به مدیریت امور آموزشی و فرهنگی.

۳. تهیه عکس شهدا و آماده‌سازی تصاویر برای استفاده و نصب در محیط جلسات کاروان با هدف ایجاد فضای معنوی؛
تبصره: هماهنگی با بنیاد شهید جهت طراحی و تکثیر عکس شهدای هر استان با هدف ایجاد وحدت‌رویه و استفاده از آنها در مراسم ایران و عربستان به مدیر کاروان توصیه می‌گردد.

بخش اول: برنامه‌ها ۴۷۵

۴. تهیه وصیت‌نامه و بیوگرافی شهید از طریق خانواده شهید یا بنیاد شهید استان.
۵. معرفی شهدا در جلسات آموزشی توسط خانواده آنان در هر جلسه با مدیریت زمان توسط خادم فرهنگی.
۶. نام‌گذاری هر یک از گروه‌های یاوران حجاج به نام شهدای کاروان.
۷. برگزاری برنامه میثاق با شهیدان در هفته اول حج، با حضور گروهی از زائران بر مزار شهدا به خصوص مزار شهدای وابسته به زائران کاروان توصیه می‌گردد.

تذکرات:

۱. در صورت تصمیم به اجرای برنامه میثاق با شهیدان، از طریق بنیاد شهید به خانواده معظم شهدا به‌ویژه خانواده‌های حج‌گزار شهر اطلاع‌رسانی گردد.
۲. در این برنامه مزار شهدا به‌ویژه شهدای مکه و منا گل‌افشانی گردد.
۸. دیدار با خانواده شهدای کاروان در منزل شهید توصیه می‌گردد. برای تحقق این امر لازم است:
اولاً: وضعیت‌سنجی و اطلاع‌رسانی به خانواده شهید انجام گیرد تا آمادگی این برنامه را دارا باشند.
ثانیاً: امور ذیل انجام پذیرد:
الف) این برنامه در شورای فرهنگی کاروان به تصویب برسد.

ب) حداقل اعضای شورا فرهنگی در منازل خانواده شهدا حضور یابند.

ج) گزارش آن در جلسات کاروان اعلام و تصاویر آن در کانال گروه کاروان قرار گیرد.

اقدامات حین سفر

۱. توزیع هدایا به خانواده شهدا

برای تحقق این امر مدیر کاروان با هماهنگی، همکاری و نظارت خادم فرهنگی موارد ذیل را در دستور کار خود قرار می‌دهد:

الف) قرارگرفتن لیست نهایی واجدان شرایط پس از امضای روحانی و مدیر کاروان در اختیار مسئولان فرهنگی مجموعه. (فرم ثبت مشخصات از قبل در اختیار مدیر کاروان قرار گرفته است)

ب) مدیر کاروان موظف است برای دریافت هدایا امور ذیل را پیگیری نماید:

یک) تحویل فرم نهایی توسط مسئول فرهنگی مجموعه حداکثر تا دوم ذی‌حجه در دو نسخه به کارشناس فرهنگی بعثه؛

دو) دریافت حواله هدایا پس از تحویل فرم نهایی؛

سه) دریافت هدایا از تدارکات بعثه توسط مسئول فرهنگی مجموعه با ارائه حواله؛

بخش اول: برنامه‌ها ۴۹۸

چهار) امضای رسید دریافت هدایا توسط مدیر کاروان در زمان تحویل هدایا؛

پنج) ارائه گزارش برگزاری یادواره شهدا و توزیع هدایا، توسط مسئول فرهنگی مجموعه به کارشناس فرهنگی بعثه
تذکر: چنانچه مقرر گردد هدایا در ایران به کاروان‌ها تحویل گردد لازم است مراحل ذیل توسط مدیر کاروان با هماهنگی خادم فرهنگی طی گردد:

یک) تحویل لیست خانواده شهدای کاروان به مدیریت امور آموزشی و فرهنگی معاونت فرهنگی بعثه
دو) دریافت هدایا از دفاتر نمایندگی بعثه یا مدیریت سازمان حج و زیارت استان بعد از اعلام مدیریت امور آموزشی و فرهنگی و امضای رسید آن.
سه) انتقال هدایا به عربستان و توزیع آنها بین خانواده شهدا در مراسم ویژه شهدای کاروان.

۲. تجلیل از خانواده‌های معظم شهدا و ایثارگران در کاروان و مجموعه

برای تحقق این امر لازم است مدیر کاروان با هماهنگی و نظارت خادم فرهنگی مراحل ذیل را به اجرا گذارد:
الف) برگزاری مراسم تجلیل از خانواده شهدا و ایثارگران در محدوده کاروان یا مجموعه.

توصیه می‌گردد این برنامه هم‌زمان با برنامه ششم ذی‌حجه (تجلیل از خانواده‌های معظم دو شهید و بالاتر) برگزار گردد.

ب) سخنرانی خادم فرهنگی کاروان یا یکی از خادمان فرهنگی مجموعه، با موضوع مقام و جایگاه شهدا و ایثارگران. توجه: محتوای فرهنگی مناسب این مراسم مانند آیات، روایات و محورهای سخنرانی متناسب با این موضوع توسط مدیریت امور آموزشی و فرهنگی در اختیار روحانی قرار می‌گیرد.

ج) تهیه و پخش کلیپ، فیلم کوتاه، نماهنگ و متناسب با موضوع مراسم

د) بیان خاطرات دوران دفاع مقدس یا رزمندگان مدافع حرم توسط یکی از زائران ایثارگر

هـ) بزرگداشت یاد و خاطره سردار رشید اسلام سپهبد شهید حاج قاسم سلیمانی و هم‌زمان بزرگوارش، و تبیین نقش و خدمات ارزشمند ایشان در سخنرانی‌ها؛

و) شعرخوانی و مدیحه‌سرایی در صورت فراهم بودن شرایط و امکانات؛

ز) در صورت امکان، توزیع گزیده و گلچینی از وصیت‌نامه شهدای کاروان بین زائران؛

ح) اهداء هدایای بعثه مقام معظم رهبری به خانواده شهدا و ایثارگران.

بخش اول: برنامه‌ها ۵۱

* در صورتی که مجموعه عهده‌دار برنامه برای کاروان‌ها گردید لازم است در جلسه شورای فرهنگی مجموعه به تصویب برسد و از ظرفیت تمامی کاروان‌ها برای اجرای برنامه استفاده گردد.

* در مجموعه‌هایی که امکان ایجاد نمایشگاه عکس وجود دارد، نمایشگاه کوچک عکس شهدا در مجموعه به اقتضای هر هتل با رعایت قوانین کشور میزبان ایجاد شود. در این غرفه کارهای فرهنگی و تبلیغی فراوان دیگری نیز می‌توان انجام داد.

۳. تجلیل از اسوه‌های صبر و ایثار (ویژه خانواده‌های معظم دو شهید و بالاتر)

با توجه به حضور جمع زیادی از خانواده‌ی معظم شهدا و ایثارگران در سفر معنوی حج تمتع و عدم امکان اجتماع هم‌زمان آن‌ها در یک مکان، مراسم نمادین تجلیل از خانواده‌ی معظم شهدا با دعوت از خانواده‌های دو شهید و بالاتر در سالن اجتماعات بعثه در مکه مکرمه برگزار می‌گردد. برای برگزاری هرچه باشکوه‌تر این مراسم لازم است مدیر کاروان با هماهنگی خادم فرهنگی نسبت به امور ذیل اقدام نمایند:

الف) اعمال آخرین تغییرات در لیست خانواده‌های دو شهید به بالا در سامانه توسط خادم فرهنگی حداکثر تا ۲۵ ذی‌القعدة؛
ب) تحویل لیست نهایی خانواده‌های دو شهید و بالاتر با آخرین تغییرات به مسئول فرهنگی مجموعه؛

ج) تأیید و مهر نمودن لیست نهایی توسط مدیر مجموعه؛
د) تحویل لیست نهایی ممهور به مهر مدیر مجموعه
حداکثر تا اول ذی‌حجه به معاونت فرهنگی در مکه
مکرمه؛

هـ) اطلاع‌رسانی زمان مراسم و نحوه ایاب و ذهاب
مدعوین به ایشان توسط مدیر کاروان و با هماهنگی مدیر
مجموعه؛

و) همراهی یکی از اعضای یاوران حجاج یا عوامل کاروان
یا مجموعه با مدعوین.

تذکرات:

۱. اطلاع‌رسانی زمان و مکان دقیق برگزاری مراسم و
نحوه اجرای آن به مسئولان فرهنگی و مدیران کاروان‌ها
حداکثر تا ۵ ذی‌الحجه توسط معاونت فرهنگی انجام می‌گیرد؛
۲. هزینه ایاب و ذهاب مدعوین توسط معاونت فرهنگی
تأمین می‌گردد.

۳. برنامه‌ریزی محتوا و زمان‌بندی برنامه توسط معاونت
فرهنگی و با هماهنگی حوزه ریاست تنظیم می‌شود.

۴. همراه با شهدا

به‌منظور تجلیل و تکریم از شهدا و همراه شدن با آنان در
این سفر معنوی، توصیه می‌شود روحانی کاروان و اعضای
گروه یاوران حجاج، زائران را به انجام برخی امور عبادی

بخش اول: برنامه‌ها ۵۳

همانند تلاوت قرآن، ختم قرآن، ختم صلوات، نماز و زیارت، به نیابت از شهدا به‌خصوص سردار رشید اسلام، حاج قاسم سلیمانی و یاران شهیدش یا اهدای ثواب آن اعمال به شهدا ترغیب نمایند.

۵. تجلیل از شهدای مقاومت و مدافعان حرم

(هرسال یک روز از ماه ذی‌حجه توسط نماینده محترم ولی فقیه به نام شهدای مقاومت نامگذاری شود)
باتوجه به نقش برجسته شهدای مقاومت در شکست نقشه‌های استعماری استکبار جهانی و اسرائیل کودک‌کش به خصوص نقش سردار رشید اسلام سپهبد حاج قاسم سلیمانی و هم‌زمان شهیدش، در سرزمین وحی و در موسم حج تمتع در روز شهدای مقاومت مراسم یادبود و گرامیداشت برگزار می‌گردد. این برنامه توسط معاونت فرهنگی در هتل بعثه مقام معظم رهبری و هم‌زمان در سایر مجموعه‌ها برگزار می‌گردد.

۶. تجلیل از شهدای حج و یادبود خادمان ضیوف الرحمن

به‌منظور تجلیل و نکوداشت یاد و نام شهدای حج خونین سال ۱۳۶۶ هـ.ش، شهدای حادثه مسجدالحرام در سال ۱۳۹۴ و فاجعه غم‌بار منا و نیز بزرگداشت یاد و خاطره مرحومین از خادمان ضیوف‌الرحمن، مراسم یادبودی با دعوت از بعثه‌های مراجع عظام تقلید و زائران کاروان‌های مجاور در چادر بعثه مقام معظم رهبری در شب دوازدهم ذی‌حجه بعد از نماز

مغرب و عشا به مدت هفتاد و پنج دقیقه در منا برگزار می‌گردد.

با عنایت به اینکه مسئولیت برگزاری این مراسم بر عهده اداره کل روابط عمومی بعثه می‌باشد معاونت فرهنگی در برگزاری این مراسم عهده‌دار موارد ذیل است:

۱. همکاری با اداره کل روابط عمومی در امور محوله
۲. در اختیار قراردادن اسامی و تصاویر کارگزاران و خادمان فرهنگی متوفی که بعد از حج گذشته تا کنون مرحوم شده‌اند.
۳. دعوت از کاروان بیوت مراجع و خادمان فرهنگی منتخب.

بخش دوم:

آمین نامه و دستور العمل اجرایی

فصل اول:

شورای فرهنگی کاروان

مسئولیت‌ها و وظایف شورای فرهنگی کاروان

بر اساس مصوبه شورای برنامه‌ریزی بعثه، در هر کاروان، شورایی مرکب از روحانی (رئیس شورا)، معین کاروان، مدیر (دبیر شورا)، معاون و رابط گروه یاوران حجاج تشکیل می‌شود تا نسبت به برنامه‌ریزی فرهنگی و اجرای مطلوب آن در کاروان، بر اساس سیاست‌های مصوب بعثه مقام معظم رهبری انجام‌وظیفه نمایند.

وظایف و مأموریت‌های شورای فرهنگی کاروان

۱. اجرای مطلوب طرح‌ها و برنامه‌های ابلاغی؛
۲. اطلاع‌رسانی به‌موقع به زائران در مورد جلسات و برنامه‌های فرهنگی؛
۳. بررسی پیشنهادهای و انتقادات زائران و رسیدگی به آن‌ها؛
۴. شناسایی نیروهای مستعد، جهت همکاری با روحانی، شورای فرهنگی کاروان و بعثه؛

۵. برنامه‌ریزی جهت تشکیل جلسات ویژه به مناسبت اعیاد، وفیات، بزرگداشت ایام‌الله و برگزاری باشکوه مراسم و جلسات عمومی بعثه؛
۶. همکاری با شورای فرهنگی مجموعه، مدیر و مسئول فرهنگی مجموعه در اجرای برنامه‌های فرهنگی مشترک؛
۷. شناسایی ظرفیت‌های جدید فرهنگی-مذهبی و استفاده از آن‌ها به‌منظور غنی‌سازی برنامه‌های فرهنگی و بهره‌گیری افزون‌تر از فرصت استثنایی موسم حج؛
۸. نظارت بر رفتار اجتماعی زائران و راهنمایی آنان در موارد لازم؛
۹. سامان‌دهی و بررسی محتوایی تبلیغات داخلی کاروان و نظارت بر انجام آن؛
۱۰. بررسی آسیب‌ها و نیازهای فرهنگی کاروان و انتقال آن‌ها به معاونت فرهنگی با ارائه پیشنهاد و راه‌حل مؤثر.

وظایف و اختیارات روحانی کاروان (رئیس شورا)

۱. انتخاب اعضای گروه یاوران حجاج بعد از جلسه دوم کاروان با همکاری مدیر کاروان؛
۲. ثبت اسامی اعضای شورای فرهنگی و گروه یاوران حجاج، طبق ضوابط مندرج در این برنامه، از طریق سامانه آموزش به آدرس form.amoozeshbeseh.ir
۳. اداره جلسات شورای فرهنگی کاروان؛
۴. تعیین دستور جلسات شورای فرهنگی؛

۵. نظارت مستمر و اتخاذ تدابیر لازم جهت حسن اجرای مصوبات شورا و مصوبات ابلاغی؛
۶. ثبت گزارش جلسات شورای فرهنگی و یاوران حجاج در سامانه؛
۷. پیگیری و شرکت در جلسه شورای فرهنگی مجموعه و همکاری در اجرای مصوبات آن.

وظایف و اختیارات دبیر شورا

۱. همفکری با روحانی کاروان جهت شناسایی اعضای گروه یاوران حجاج کاروان بعد از جلسه دوم کاروان؛
۲. تدارک مقدمات برگزاری مطلوب و مستمر جلسات شورای فرهنگی قبل، حین و پس از موسم؛
۳. تهیه و تنظیم صورت جلسات و مصوبات شورا و ثبت و نگهداری مطلوب آنها؛
۴. پیگیری‌های اجرایی جهت اجرای به‌موقع و مطلوب مصوبات شورا؛
۵. تهیه و تنظیم گزارش عملکرد شورا و ارسال آن به معاونت فرهنگی، پس از تأیید رئیس شورای فرهنگی کاروان؛
۶. ارتباط و تعامل مستمر با معاونت فرهنگی در ایران، مکه و مدینه جهت دریافت اقلام و برنامه‌های فرهنگی؛
۷. شرکت در جلسه شورای فرهنگی مجموعه و همکاری در اجرای مصوبات آن؛

۸. هماهنگی با مسئول فرهنگی مجموعه جهت برنامه‌ریزی و استفاده از امکانات و تجهیزات هتل و عدم تداخل برنامه‌های کاروان با برنامه‌های سایر کاروان‌های مستقر در هتل.

تذکر: مسئولیت نهایی اجرای برنامه‌های فرهنگی کاروان به‌طور مشترک بر عهده رئیس و دبیر شورا می‌باشد.

چگونگی تشکیل و اداره جلسات شورا

۱. جلسات شورا با اکثریت نسبی اعضا رسمیت پیدا می‌کند.

۲. اداره جلسه به عهده روحانی محترم کاروان است.

۳. مدیر کاروان، دبیر شورا خواهد بود.

۴. تصمیم‌گیری در جلسات و مصوبات آن با اکثریت نسبی رأی حاضرین معتبر است.

۵. جلسات شورا در ایران، حداقل سه بار و در موسم حج هر هفته یک‌بار تشکیل می‌شود.

۶. تصمیم‌گیری‌ها و مصوبات شورا فقط مربوط به همان کاروان و محل استقرار آنان می‌باشد.

دستورالعمل‌های اجرایی شورای فرهنگی کاروان

۱. جلسات شورای فرهنگی کاروان لازم است در اسرع

وقت تشکیل شود. رئیس (روحانی کاروان) و دبیر شورا (مدیر

کاروان) مسئول تشکیل به موقع شورا و انتخاب اعضای گروه یاوران حجاج می باشند.

۲. فرم صورت جلسات شورای فرهنگی و یاوران حجاج در سامانه آموزش به نشانی form.amoozeshbeseh.ir ثبت می گردد.

۳. به منظور بهره گیری از استعدادها، سلايق، تجارب و ابتکارات فرهنگی کاروانها (اعم از کارگزاران و زائران مبتکر، خوش ذوق و نوآور)، دفتر مدیریت برنامه و محصولات فرهنگی اقدام به گردآوری طرحها و برنامه های ابتکاری نموده تا در مراسمی، برترین آثار انتخاب شده و از پدیدآورندگان تقدیر به عمل آید. لذا آثار برتر کاروان بر اساس موارد خواسته شده به معاونت فرهنگی ارسال شود.

۴. کلیه صورت جلسات، گزارشها و جداول مندرج در سامانه فوق الذکر توسط روحانی کاروان تکمیل و ثبت گردد.

فصل دوم:

شورای فرهنگی مجموعه

به منظور بهره‌گیری از ظرفیت‌ها و توانمندی‌های عناصر فرهنگی و اجرایی و هم‌راستاسازی فعالیت‌های اجرایی با برنامه‌های فرهنگی و ارتقای فعالیت‌های فرهنگی در مجموعه‌ها، شورای فرهنگی مجموعه در موسم حج تمتع با شرایط و مسئولیت‌های زیر تشکیل می‌شود:

اعضای شورای فرهنگی مجموعه

شورای فرهنگی، مجموعه‌ای مرکب از مدیر مجموعه به عنوان رئیس شورا، مسئول فرهنگی مجموعه به عنوان دبیر شورا، معینه‌های ثابت مجموعه، روحانیون و مدیران کاروان‌های مستقر در مجموعه می‌باشند.

وظایف و مسئولیت‌های شورای فرهنگی مجموعه

۱. بررسی و تصمیم‌گیری در خصوص کلیه برنامه‌های فرهنگی و مراسم مشترک و عمومی مجموعه.

۲. برنامه‌ریزی جهت اجرای مناسب طرح‌ها و برنامه‌های فرهنگی ابلاغی یا مصوب شورای فرهنگی مجموعه در سطح مجموعه.

۳. بررسی پیشنهادهای و انتقادهای زائران و کارگزاران در خصوص مسائل فرهنگی.

۴. بررسی و برنامه‌ریزی برای ساماندهی تبلیغات داخلی مجموعه.

۵. برنامه‌ریزی جهت هماهنگی و عدم تداخل برنامه‌های فرهنگی و آموزشی کاروان‌ها.

۶. برنامه‌ریزی برای برگزاری نمازهای جماعت و سخنرانی بعد از نماز در مجموعه.

وظایف و مسئولیت‌های رئیس شورای فرهنگی مجموعه

۱. تعیین دستور جلسات شورای فرهنگی با مشورت دبیر شورا و سایر اعضا؛

۲. اداره جلسات شورای فرهنگی مجموعه؛

۳. تعیین زمان و مکان جلسات شورای فرهنگی؛

۴. بررسی و تأیید صورت‌جلسات و ابلاغ آن جهت اجرا؛

۵. نظارت و اتخاذ تدابیر و فراهم کردن تمهیدات لازم

برای اجرای برنامه‌های فرهنگی و تبلیغی؛

۶. ارائه گزارش از فعالیت‌های فرهنگی انجام گرفته در مجموعه به شورای فرهنگی؛
۷. دعوت از اشخاص حقیقی یا حقوقی جهت شرکت در جلسات شورای فرهنگی.

وظایف و مسئولیت‌های دبیر شورای فرهنگی مجموعه

۱. تنظیم دستور جلسه‌ها و صورت جلسه‌های شورا و ارائه به اعضا، مدیر مجموعه و معاونت فرهنگی بعثه.
۲. دریافت و ارائه نظرها و پیشنهادهای اعضا، زائران و کارگزاران.
۳. پیگیری اجرای برنامه‌های فرهنگی و تبلیغی مصوب شورای فرهنگی در مجموعه.
۴. اطلاع‌رسانی و دعوت از اعضا جهت شرکت در جلسات شورای فرهنگی.
۵. تنظیم و ارائه گزارش روند اجرای مصوبه‌های شورای فرهنگی جهت ارائه به شورا از طریق مدیر مجموعه و ثبت در سامانه.

جلسات شورای فرهنگی مجموعه

- * شورای فرهنگی مجموعه حداقل هفته‌ای یک جلسه تشکیل می‌دهد که با شرکت اکثریت اعضا رسمیت می‌یابد و مصوبات آن معتبر و قابل اجرا خواهد بود.

- * در صورت درخواست ۳ نفر از اعضا و یا مدیر مجموعه شورا می‌تواند جلسه فوق‌العاده تشکیل دهد.
- * مصوبات شورای فرهنگی مجموعه فقط برای همان مجموعه در همان سفر معتبر خواهد بود.

مسئول فرهنگی مجموعه

دستورالعمل انتخاب مسئول فرهنگی مجموعه

- در بازنگری آئین‌نامه کارگزاران حج و زیارت، مدیر مجموعه، شخصاً مسئول فرهنگی و عهده‌دار وظایف و مسئولیت‌های فرهنگی و تبلیغی بر اساس این آیین‌نامه خواهد بود. اما ایشان به‌منظور اجرای برنامه‌های فرهنگی و تبلیغی و پیگیری امور مربوط، باید یکی از عوامل مجموعه را که دارای شرایط ذیل می‌باشد به معاونت فرهنگی بعثه معرفی نماید؛
- * نیروی فرهنگی معرفی شده باید دارای شرایط و ویژگی‌های زیر باشد:

- حسن خلق و سابقه فعالیت فرهنگی مفید؛
- حداکثر سن ۵۵ سال؛
- مدرک تحصیلی حداقل کارشناسی؛
- تسلط نسبی بر کاربری رایانه و روخوانی قرآن کریم؛
- قبولی در مصاحبه.

* مسئول فرهنگی موظف است قبل از اعزام در دوره توجیهی که از سوی معاونت فرهنگی بعثه ارائه می‌شود شرکت نموده و دوره را با موفقیت به پایان رساند.

وظایف و مسئولیت‌های مسئول فرهنگی مجموعه
مسئولیت عالی امور فرهنگی مجموعه در موسم حج تمتع بر عهده مدیر مجموعه است که طبق دستورالعمل فرهنگی مجموعه، مسئول فرهنگی را معرفی می‌کند که دارای وظایف و مسئولیت‌های ذیل می‌باشد:

۱. شرکت در دوره توجیهی مسئولان فرهنگی که از سوی معاونت فرهنگی بعثه مقام معظم رهبری، پیش از اعزام برگزار می‌شود.

۲. برنامه‌ریزی و هماهنگی برای اجرای برنامه‌های فرهنگی ابلاغی از سوی معاونت فرهنگی بعثه مقام معظم رهبری؛

۳. برگزاری جلسات شورای فرهنگی مجموعه بر اساس آیین‌نامه مربوط؛

۴. پیگیری اجرای مصوبات شورای فرهنگی مجموعه؛

۵. هماهنگی در برگزاری جلسات ویژه قرائت قرآن کریم؛

۶. برنامه‌ریزی و برگزاری محافل انس و معرفت و مراسم دعای کمیل و دعای ندبه در مجموعه و اقامه نماز جماعت در

محل اقامت در مکه مکرمه طبق مصوبه شورای فرهنگی مجموعه یا ابلاغیه معاونت فرهنگی بعثه؛

۷. هماهنگی جهت برگزاری مراسم بزرگداشت شهدا و ایثارگران؛

۸. هماهنگی در برگزاری جلسات مدینه‌شناسی و مکه‌شناسی مصور در مجموعه؛

۹. انجام کلیه امور تبلیغی و محیط آرایشی در مجموعه؛

۱۰. اطلاع‌رسانی مراسم و برنامه‌های فرهنگی - تبلیغی مجموعه به کاروان‌ها؛

۱۱. فراهم کردن زمینه پاسخگویی به سؤالات بانوان زائر توسط معینه و مبلغه‌های اعزامی یا مبلغه ثابت مجموعه؛

۱۲. هماهنگی و پشتیبانی برگزاری جلسات ویژه برای نخبگان و بانوان زائر.

۱۳. برنامه‌ریزی و هماهنگی برای استفاده بهینه از سالن و امکانات مجموعه جهت اجرای برنامه‌های آموزشی و فرهنگی کاروان‌ها.

۱۴. نظارت و پیگیری در خصوص نحوه هزینه سرانه فرهنگی زائران بر اساس برنامه ابلاغی معاونت فرهنگی بعثه مقام معظم رهبری.

۱۵. تهیه و تنظیم گزارش فعالیت‌های فرهنگی مجموعه و ارائه آن به معاونت فرهنگی بعثه و مدیر مجموعه.
۱۶. توزیع محصولات فرهنگی و تبلیغاتی.
۱۷. تهیه و تدارک تجهیزات فرهنگی و توزیع مناسب آن.
۱۸. دریافت و توزیع جوایز مسابقات و هدایای فرهنگی کاروان‌ها بر اساس دستورالعمل معاونت فرهنگی بعثه.
۱۹. همکاری با رابط بعثه در خصوص ارزیابی فعالیت‌های فرهنگی مجموعه، کاروان‌ها و کارگزاران فرهنگی و اجرایی.

فصل سوم:

گروه یاوران حجاج

نحوه و شرایط انتخاب اعضای گروه یاوران حجاج

۱. اعضای گروه یاوران حجاج کاروان‌ها حداکثر پس از جلسه سوم آموزشی کاروان از میان واجدان شرایط، از سوی مدیر و روحانی کاروان شناسایی و توسط روحانی در سامانه ثبت می‌شوند.

۲. تعداد اعضای گروه یاوران حجاج به ازای هر دوازده زائر، یک نفر است.

تبصره: با توجه به حضور بانوان زائر، مناسب است تعدادی از بانوان واجد شرایط در گروه یاوران عضویت داشته باشند.

۳. شرایط لازم برای عضویت در گروه یاوران حجاج:

- برخورداری از انگیزه، تجربه و قابلیت‌های لازم برای فعالیت فرهنگی؛

- آشنایی نسبی با احکام عمومی، حج و معارف اسلامی؛

- اشتها نسبی به رعایت شئون دینی و اخلاقی؛

- داشتن توان جسمی و روحی مناسب؛

- آشنایی با مسائل سیاسی روز (به‌ویژه امور مربوط به

منطقه خاورمیانه، وحدت اسلامی و ...).

* اولویت‌های موردنظر برای انتخاب اعضای گروه یاوران

حجاج بدین شرح است:

- فرهیختگان و فضلالی حوزه و دانشگاه؛

- ایثارگران و خانواده آنان؛

- مهارت در یکی از رشته‌های هنری، شامل: خطاطی،

نقاشی، عکاسی و

- افراد دارای تحصیلات عالیه حوزوی یا دانشگاهی.
- ۴. اعضای گروه یاوران حجاج، در اولین جلسه، یک نفر را از میان خود به‌عنوان دبیر گروه و رابط با معاونت فرهنگی بعثه، انتخاب و به‌رئیس و دبیر شورای فرهنگی معرفی می‌کنند.
- * گروه یاوران حجاج، جلسات خود را در ایران و موسم حج، با حضور روحانی و مدیر تشکیل داده و زیر نظر آنان فعالیت می‌کند.
- * گروه یاوران حجاج در ایران، دو جلسه و در موسم حج سه جلسه برگزار می‌کنند.
- * دفاتر نمایندگی بعثه در استان‌ها و مناطق موظف‌اند همایش توجیهی - آموزشی متمرکز بر اساس دستورالعمل ابلاغی، حداکثر تا پانزدهم شوال برگزار نمایند.
- * روحانی کاروان موظف است با همکاری مدیر کاروان، جلسه توجیهی و آموزشی ویژه اعضای گروه یاوران را اول شوال بر اساس دستورالعمل ابلاغی برگزار نماید.

وظایف و مسئولیت‌های گروه یاوران حجاج

- الف) مشارکت در امور فرهنگی
- ب) مشارکت در امور آموزشی
- ج) مشارکت در امور اجرایی
- شرح تفصیلی وظایف و مسئولیت‌های گروه یاوران حجاج، به صورت جداگانه در کتابچه «آیین‌نامه یاوران حجاج» تدوین و ارائه شده است.
- تذکره: عضویت در «گروه زائر» برای زائران ناتوان، پیر، نیازمند مساعدت، بی‌سواد یا کم‌سواد، الزامی و برای تحصیل‌کردگان، جوانان و کسانی که قبلاً به حج مشرف شده‌اند، اختیاری می‌باشد.